

דף מ.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ו

עין משפט א.

ומה הוא לעשות חוטי צמר בַּכֶּסוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן או חוטי
פִּשְׁתָּן בַּכֶּסוֹת שֶׁל צֶמֶר אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא לָבֵן לְבָדוֹ בְּלֹא

י. כסף משנה: ומ"ש ומהו לעשות חוטי צמר בכסות של פשתן וכו' וכ"מ שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב וכו'. גם זה שם אהא דאמרינן דסדין בציצית פטור ויהבינן טעמא גזירה משום קלא אילן. ופירש"י צבע שדומה לתכלת ואי שרית תכלת בסדין אתו למירמי צמר צבוע בקלא אילן והוי כלאים שלא במקום מצוה ופריך בגמ' ולא יהא אלא לבן. ופי' רש"י וקא פריך מאי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר צמר לבן הא אמרן לעיל אין לו תכלת מטיל לבן ומשני כיון דאפשר במינו לא כדר"ל דאמר כ"מ שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לא יבא עשה וידחה את לא תעשה. ולכאורה נראה מדברי רבינו שסובר שאע"פ שמטיל תכלת אינו מטיל לבן של צמר לפשתים ולא של פשתים לצמר כיון דאפשר במינו וא"כ לא קי"ל כשמואל דאמר חוטי צמר פוטרין בשל פשתן ולא כפשיטותא דבעיא דפשיטין לה מדאמר רחבה חוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן פוטרין בשל צמר אלא כדר"ל דאמר כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת וכו' וסובר דבזמן דאיכא תכלת נמי מיירי ר"ל מדאורייתא קאמר שאע"פ שהתירה כלאים בציצית לא התירה אלא היכא דא"א בענין אחר דהיינו תכלת בפשתים דא"א לקיים בו מצות תכלת אלא ע"י שידחה לאו דכלאים אבל לבן שבו כיון דאפשר להטיל בו ממינו לא דחי ל"ת דכלאים ואע"פ שכבר יש בו כלאים בטלית זו שהרי הטיל בה תכלת אין אומרים כבר נדחה כלאים בטלית זו ויהיה מותר להטיל גם הלבן מכלאים דכל מאי שאפשר למעוטי באיסורא ממצעטין אבל קשה דא"כ היאך כתב ואם רצה לעשות לבן של שאר מינין מצמר או פשתים עושה דכיון דבזמן דאיכא תכלת מיירי אם עשה לבן של שאר מינין מפשתים כשמטיל בו תכלת נמצא שהוא כלאים במקום שהיה אפשר לקיים שניהם שהרי היה אפשר לו לעשות חוטי לבן של צמר או ממינו דהשתא כשיטיל בו חוטי תכלת לית ביה איסור כלאים ועוד שמאחר שהוא סובר שטלית של שאר מינין פטורה מציצית מן התורה היאך מתיר לעשות לבן שלהם של פשתן שהרי כשיטיל בהם תכלת נמצא שהוא כלאים שלא במקום מצוה. לכך נ"ל דבמטיל לבן לבדו מיירי ובהכי הוא דקאמר דכסות של צמר עושה לבן שלה של פשתן ושל שאר מינין עושה ממינו או מפשתן ואח"כ כתב דלהטיל חוטי צמר בכסות של פשתן או חוטי פשתן בכסות של צמר במקום דליכא תכלת אסור דהוי כלאים שלא במקום מצוה כיון שיכול לקיים שניהם כשיטיל בו ממינו אבל טלית של פשתן שהטיל בה תכלת מותר לעשות לבן שלה של צמר כיון דבלאו חוטי לבן נמי אין אנו מקיימים שניהם שהרי יש בה תכלת שהיא צמר ואין להקשות שלא יטיל בה תכלת כיון שאפשר לקיים בה מצות

תכלת. בדין הוא שיהא מתר ששעטנז מתר לענין ציצית. שהרי התכלת צמר הוא ומטילין אותה לפשתן. ומפני מה אין עושין כן. מפני שאפשר לעשות הלכן שלא ממינה. וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם יכול אתה לקיים את שתיהן הרי מוטב. ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה. וכאן אפשר לקיים את שתיהן:

שו"ע או"ח סימן ט סעיף ו

ה. ירא שמים עושה טלית של צמר רחלים שהוא חייב מן התורה בלי פקפוק.

הגה: מ"מ אם א"א רק בטלית פשתן מוטב שיעשה **ב** משיתבטל ממצות ציצית.

ציצית בלבן של פשתן שמאחר שהתורה אמרה להטיל תכלת בציצית ולא מיקיים מצות תכלת בטלית זו אלא ע"י כלאים הוי כא"א לקיים את שתיהן דאיתי עשה ודחי את ל"ת. וא"ת אמאי שרינן תכלת בטלית של פשתן שהרי אפשר לקיים שתיהם כשלא ילבש אלא טלית של צמר כבר תירצו התוס' בפרק א"נ (כתובות מ') שאין זה חשוב אפשר. ול"נ דקושיא מעיקרא ליתא דכיון דדרשי' סמוכין למישרי כלאים בציצית אי אמרת דאין מטילין חוטי תכלת בטלית של פשתן א"כ כלאים דשרא רחמנא היכי משכחת לה. ומיהו חוטי לבן של פשתן בשל צמר אע"פ שמטיל בו תכלת נראה דכיון דלא הוצרך לדחות לאו דכלאים מפני התכלת גם מפני הלבן לא ידחה שהרי אפשר לקיים שניהם ושלא כדעת ר"ת דאי הוי ס"ל לרבינו הכי לא הוה שתיק מיניה:

כ. היינו באין לו ממין אחר, כה"ח אות י"ח.

דף מ:

עין משפט א.

הרמב"ם הל' קידוש החודש פ"ד הי"ז

כְּשֶׁמַּעֲבִירִין בֵּית דִּין אֶת הַשָּׁנָה כּוֹתְבִין אֲגָרוֹת לְכָל
הַמְּקוֹמוֹת הָרְחוֹקִים וּמוֹדִיעִים אוֹתָן שְׁעָבְרוּהָ וּמִפְּנֵי מָה
עָבְרוּ. וְעַל לְשׁוֹן הַנָּשִׂיא נִכְתָּבוֹת. וְאוֹמֵר לָהֶן יוֹדַע לָכֶם
שֶׁהִסְפַּמְתִּי אֲנִי וַחֲבֵרִי וְהוֹסַפְנוּ עַל שָׁנָה זוֹ כֶּךָ וְכָךְ. רָצוּ
תַּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם רָצוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם. שֶׁחֻדָּשׁ הָעֶבְרוֹ
הָרְשׁוּת לְבֵית דִּין לְהוֹסִיפוֹ מֵלֹא אוֹ חֶסֶר לְאַנְשֵׁים
הָרְחוֹקִים שֶׁמוֹדִיעִין אוֹתָם. אֲבָל הֵם לְפִי הָרְאִיָּה הֵם
עוֹשִׂים אִם מֵלֹא אִם חֶסֶר:

עין משפט ב.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ח"ז

כְּסוּת שֶׁל פֶּשֶׁתָּן אֵין מְטִילִין בָּהּ תְּכֵלֶת אֶלָּא עוֹשִׂין
הַלֶּבֶן בְּלִבָּד שֶׁל חוּטֵי פֶשֶׁתָּן. לֹא מִפְּנֵי שֶׁהַצִּיצִית נִדְחִית

ל. כסף משנה: כסות של פשתן אין מטילין בה תכלת וכו'. שם מנחות (דף מ') ת"ר סדין
בציצית ב"ש פוטרם וב"ה מחייבין והלכה כב"ה א"כ למה אסרוה אמר רבא שמא
יקרע סדינו בתוך שלשה ויתפרנו ורחמנא אמר תעשה ולא מן העשוי ר"ז אמר גזירה משום
כסות לילה. וכתבו התוספות משום כסות לילה פירש ר"ת דכן עיקר כדאיתא בפרק ב"מ
(שבת כ"א:) ואינהו סבור משום כסות לילה. ובפרק ב"מ כתבו התוספות שרש"י כתב
בתשובה שלא גזרו אלא על התכלת אבל במינו חייב וכן דעת רבינו והרי"ף ז"ל: ומ"ש
שמצות הציצית ביום ולא בלילה וכו' וסומא חייב בציצית וכו'. גם זה בפרק התכלת (מנחות
מ"ג) ת"ר הכל חייבים בציצית כהנים לויים וישראלים נשים ועבדים ר"ש פוטר בנשים מפני
שמ"ע שהז"ג הוא וכל מ"ע שהז"ג נשים פטורות מ"ט דר"ש דתניא וראיתם אותו פרט
לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר
אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה
ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראייה
אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראייה. וכתב הרי"ף דהלכה כר"ש וכ"כ

מִפְּנֵי הַשְׁעֵטָנוּ אֶלָּא גִזְרָה מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁמָּא יִתְכַסֶּה בָּהּ
בְּלִילָה שְׁאִינָה זְמַן חֵיּוּב צִיצִית וְנִמְצָא עוֹבֵר עַל לֹא
תַעֲשֶׂה בַּעֲת שְׁאִין שָׁם מִצּוֹת עֲשֵׂה. שְׁחֹבֶת הַצִּיצִית
בַּיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה שֶׁנֶּאֱמַר 'וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ', בַּשַּׁעַת רְאִיָּה.
וְסוּמָא חֵיּוּב בְּצִיצִית, אֵף עַל פִּי שְׁאִינוּ רוֹאֶה אַחֲרֵים
רוֹאִין אוֹתוֹ:

עין משפט ג.ד.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ד

כְּסוּת שֶׁל בֶּגֶד מ' וְכִנְפֵיהָ שֶׁל עוֹר חִיָּבֶת. הִיא שֶׁל עוֹר
וְכִנְפֵיהָ שֶׁל בֶּגֶד פְּטוּרָה שְׁאִין הוֹלְכִין אֶלָּא אַחֵר עֶקֶר
הַכְּסוּת. כְּסוּת שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפִּין חִיָּבֶת שֶׁנֶּאֱמַר 'עַל כִּנְפֵי
בְּגָדֵיהֶם'. לֹא נֶאֱמַר 'כְּסוּתָךְ' אֶלָּא לְמַעַט שְׁאוּלָה

הרא"ש בשם ר"ת והביא ראיה מכמה דוכתי ואע"ג דאשר תכסה בה איצטריך לחייב טלית
בעלת חמש כנפים הא אמרינן בגמרא דלר"ש מאשר נפקא ופירש"י אשר ריבויא הוא
ואייתר תכסה בה לרבות כסות סומא: ונראה מדברי רבינו שאפילו בכסות המיוחד ליום יש
בו משום כלאים אם לובשו בלילה שהרי כתב גזירה שמא יתכסה בה בלילה משמע דאכסות
יום קאי שאם לא כן הל"ל גזירה משום כסות לילה כלישנא דגמרא. ועוד שכתב אח"כ
מותר לאדם ללבוש ציצית בלילה בין בחול בין בשבת ואע"פ שאינו זמנה ובלבד שלא
יברך ומאימתי יברך על הציצית בשחר וכו' הרי שסתם וכתב שאינו מברך על הציצית
בלילה ומברך עליו בשחר ולא חילק בין כסות המיוחד ליום לכסות המיוחד ללילה:

מ. כסף משנה: כסות של בגד וכנפיה של עור וכו'. מימרא דרבא פרק התכלת (שם מ'):
ואע"ג דרב אחאי פליג עליה פסקו הפוסקים כרבא. ופירש"י כנפיה של עור שנחתכו
קרניה ותלה בהם עור. וכתב מהרי"ק בשם ה"ר מנוח דטעמא משום דכתיב אשר תכסה
בה ואין אדם מתכסה אלא בעיקר הבגד ומ"ה אזלינן בתריה בין לפטור בין לחיוב. ובההיא
של עור כתב מהרי"ק דפשיטא דלא מיקרי הכי אא"כ רובו של עור: כסות של שני שותפין
חייבת וכו'. בר"פ ראשית הגז (חולין קל"ו) אמרינן ציצית אע"ג דכתב רחמנא כסותך דידך
אין דשותפות לא כתב רחמנא על כנפי בגדיהם ואלא כסותך למה לי לכדרב יהודה דאמר
טלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלשים יום:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שְׁהִטִּיל הַשָּׂאוֹלָה פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית שְׁלֹשִׁים יוֹם
מִכָּאן וְאֵילָף חִיבָתָּה:

הרמב"ם הל' ציצית פ"א הט"ז

וְכֵן הַמִּטִּיל לְבַעֲלַת שָׁלֹשׁ וְאַחֵר כֶּף הַשְּׁלִימָה לְאַרְבַּע
וְהִטִּיל לְרַבִּיעִית כֶּלָּה פְּסוּלָה שֶׁנֶּאֱמַר 'תַּעֲשֶׂה' וְלֹא מִן
הָעֲשׂוּי:

שו"ע או"ח סימן י סעיף ה

ה. היו לה ג' כנפות והטיל בהם ציציות ^א ואח"כ עשה לה כנף רביעי
ועשה בו ג"כ ציציות פסולה משום תעשה ולא מן העשוי.

הרמב"ם הל' ציצית פ"א הט"ו

עין משפט ה.

הִטִּיל צִיצִית עַל הַצִּיצִית אִם נִתְּכָן לְבָטֵל אֶת
הָרֵאוֹנוֹת ^א מִתִּיר הָרֵאוֹנוֹת אוֹ חוֹתְכָה וְכִשְׂרָה. וְאִם

ג. אפי' הטיל רק בכנף אחד פסולה משום תעשה ולא מן העשוי, ואפי' קשר אחד בפסול
פסול.

ד. כסף משנה: הטיל ציצית על הציצית אם נתכוון לבטל את הראשונות וכו'. בפרק התכלת
מנחות (דף מ') אמאי דאמר רבא הטיל לבעלת שלש והשלימה לד' פסולה משום תעשה
ולא מן העשוי פריך ומי אמרינן תעשה ולא מן העשוי והאמר רבי זירא הטיל למוטלת
כשרה אמר רבא השתא בבל תוסיף קאי מעשה לא הוי מתקיף לה רב פפא ממאי דגברא
לאוסופי קא מכוין דילמא לבטולי קא מכוין ובל תוסיף ליכא מעשה איכא. ופירש"י הטיל
למוטלת שהיה לה ארבע ציציות והטיל לה ד' אחרות כשרה בהני בתראי ואע"ג דהדר
פסקינהו לקמאי והא הכא דשלא לצורך עבדינהו בשעת עשייה ומכשרא בהו. אמר רבא
לעולם שלא לצורך מן העשוי קרינן ביה והכא להכי מכשרא בבתראי דקאי בבל תוסיף כי
עבדינהו ולא הוי מעשה דכיון דעובר על דברי תורה לא מיקרי מעשה הילכך כי פסיק
לקמאי היא הויא עשייתן דבתראי אבל שלא לצורך בבעלת שלש שאינו עובר עליהם הוי
מעשה לאקרויי ציצית העשויים בפסול ואיכא כשגמרה תעשה ולא מן העשוי: וכתב

נִתְּכֹן לְהוֹסִיף אֶף עַל פִּי שְׁחַתְךָ אֶחָת מִשְׁתִּיחֶן הָרִי זֶה
פְּסוּלָה. שֶׁהָרִי כְּשֶׁהוֹסִיף פָּסַל אֶת הַכֹּל וְכִשְׁהִתִּיר אוֹ חֲתָךְ
הַתּוֹסֶפֶת נִמְצָא הַשָּׂאָר נֶעֱשָׂה מִן הָעֲשׂוֹי שֶׁעֲשִׂיתוּ
הָרָאוּשׁוֹנָה פְּסוּלָה הִיתָה:

שו"ע או"ח סימן י סעיף ו

ו. הטיל ציצית על ציצית שקיימת כבר, אם נתכוון לבטל הראשונה הרי זה חותך הראשונה וכשרה, אבל אם נתכוון להוסיף אע"פ שחתך אחת מהן פסולה.

הגה: ויש מכשירין בכל ענין^ע וכן עיקר. אבל קודם שחתך הראשונה פסול.

הראב"ד על דברי רבינו א"א עיינתי בדבריו וכו' דהאי לחודיה קיימא והאי לחודיה וכו' עכ"ל. ורבינו נראה שהוא מפרש דהא דאמר רבא השתא בבל תוסיף קאי מעשה לא הוי היינו לומר דהטלת ציציות בתראי כיון דקאי עליהו בבל תוסיף שפיר חשיב מעשה ולא קרינן ביה מן העשוי ולא דמי להטיל לבעלת ג' דחשיב מן העשוי משום דלא עבר בה משום בל תוסיף ולישנא בתמיה הוא השתא בבל תוסיף עבר בהטלת ציציות בתראי והיכי אפשר לומר דלא הוי מעשה ורב פפא פליג עליה ואמר ממאי דהא דמכשרינן בהטיל למוטלת במתכוין לאוסופי היא דילמא איפכא הוא דכי מכוין לאוסופי הוא כיון דעבר בבל תוסיף ליכא מעשה בכשרות ושתי הציציות פסולים ואין להם תקנה משום דכיון דנפסלו הראשונים כשהטיל השניים וכשחתך השניים הו"ל קמאי מן העשוי בפיסול וכל שכן אם חתך הראשונים שפסולים השניים שהרי תחלת עשייתן היתה בפיסול וכי מכשרינן בהטיל למוטלת כשנתכוון לבטל הראשונות דוקא הוא דמכשרינן דכיון דלא נתכוון להוסיף מעשה איכא כלומר מעשה העשוי בכשרות איכא בהטלת ציציות בתראי שמאחר שנתכוון לבטל הראשונות הוי מעשה חשוב כיון שיש בטלית זו ארבע כנפות הילכך לא דמי לבעלת שלש. ולפי זה רב פפא גם כן בא לחלק בין הטיל לבעלת שלש להטיל למוטלת ונקטינן כוותיה: ^ע והספרדים נהגו כמר"ן ובפרט כאן שהוא לחומרא. ויש גם ספק ברכה לבטלה וגם משום דהוי בגד ד' כנפות בלא מצות ציצית. כה"ח אות י"ז.

עין משפט ו.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"א

כסות שחיב אדם לעשות בה ציצית * מן התורה היא
כסות שיש לה ארבע כנפים או יותר על ארבע. ותהיה
מדתה כדי שיתכסה בה ראשו ורבו של קטן המתהלך
לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשמרו ולילך עמו. ותהיה
הכסות של צמר או של פשתן בלבד:

פ. כסף משנה: כסות שחיב אדם לעשות בה ציצית מן התורה היא כסות שיש לה ד' כנפים
או יותר על ד'. יתבאר לקמן: ומ"ש ותהיה מדתה כדי שיתכסה בה ראשו ורבו של קטן
המתהלך לבדו בשוק וכו'. ברייתא בפרק התכלת (מנחות מ' מ"א) טלית שהקטן מתכסה בו
ראשו ורבו והגדול יוצא בו דרך עראי חייב בציצית אין הקטן מתכסה בו ראשו ורבו
אע"פ שהגדול יוצא בה עראי פטור: וכתב הראב"ד על דברי רבינו יפה אמר וכו' אלמא
דלא בכל קטן אמרו עכ"ל: והטור כתב כל שקטן בן ט' שנים יכול לכסות בו ראשו ורבו.
ונראה שאינו כדעת רבינו דהא פחות מבן ט' נמי מתהלך לבדו בשוק. ואפשר שהטור מפרש
דה"ק רבינו קטן המתהלך בשוק עם טליתו ואינו צריך אחר לשומרו שלא יאבד הטלית
וכדמשמע מדברי סמ"ג וסובר הטור שכל שהוא פחות מבן ט' צריך לשומרו שלא יאבד
הטלית. ומתוך דברי רבינו שהשמיט גדול יוצא בו דרך עראי נלמוד שמה שאמרו בברייתא
והגדול יוצא בה אינו תנאי לטלית להתחייב בציצית כי הכל תלוי באם קטן מתכסה בו
ראשו ורבו דאז מיקרי כסות ואם לאו לא מיקרי כסות ומשום דקטן לאו בר חיובא הוא
תלו הדבר בגדול ואמרו שהטעם שיתחייב הגדול בכסות כזה מפני שדרך הגדול לצאת
בטלית כזה עראי והדר קתני סיפא שאם אין הקטן מתכסה בה ראשו ורבו אע"פ שלפעמים
על צד הדחק גדול יוצא בה עראי לא מיקרי כסות ופטור: ותהיה הכסות של צמר או של
פשתן בלבד אבל טלית של שאר מינין וכו'. פלוגתא דאמוראי בפ' התכלת (שם ל"ט:): ופסק
רבינו כרב נחמן דאמר הכי וכ"פ הרי"ף ואמרינן בירושלמי שאין קרוי צמר סתם אלא של
אילים ורחלים בלבד. ומ"ש שכל הבגדים האמורים בתורה סתם וכו'. שם ורב נחמן כדתנא
דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב
באחד מהם צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים: כתב הראב"ד אבל טלית של שאר מינין
כגון בגדי משי וכו' א"א כמדומה לי שזהו כלך ולא מחזור עכ"ל. נ"ל דתנאי קאמר חדא
אשמעינן דמשי שכתב רבינו היינו כלך השנוי במשנה ועוד שרבינו כתב שאילו המינים
אינם חייבים אלא מד"ס והראב"ד סובר כדברי התוספות והרא"ש שסוברים דהלכה כרבא
דרמי כתיב הכנף מין כנף וכתוב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתים פוטרים בין במינן
בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרים שלא במינן אין פוטרינן דמשמע להו דס"ל לרבא
דשאר מינין מיחייבי מדאורייתא אלא שאין פוטרינן אלא במינן:

שו"ע או"ח סימן מז פעיף א

א. א. שיעור הטלית להתחייב בציצית כדי שיתכסה בו ראשו ורובו ז של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו.

הגה: ודוקא שהגדול לובשו לפעמים עראי בשוק.

ז. מנחות מ"א, ועיין בכה"ח מאות א'-עד אות ז' מש"כ, ושם בד"ה המורם מכל האמור שיעשה אמה וחצי אורך ואמה וחצי רוחב שהם ל"ו גודלים ואם הוא אדם בינוני יכול לפחות מן הרוחב לל' גודלים ע"ש.